

Utbildningsutskottets betänkande 2022/23:UbU4

Förskolan

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som rör förskolan med hänvisning till gällande bestämmelser, vidtagna åtgärder och pågående arbete. Motionerna tar upp frågor bl.a. om kvalitet och förutsättningar i förskolan, om deltagande i förskola och om annan pedagogisk verksamhet.

I betänkandet finns tio reservationer (S, SD, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Kvalitet och förutsättningar i förskolan	6
Bakgrund och gällande rätt	7
Utskottets ställningstagande.....	18
Deltagande i förskola m.m.	20
Bakgrund och gällande rätt	22
Utskottets ställningstagande.....	25
Pedagogisk omsorg m.m.	26
Bakgrund och gällande rätt	27
Utskottets ställningstagande.....	29
Reservationer	30
1. Övergripande förutsättningar, punkt 1 (S).....	30
2. Övergripande förutsättningar, punkt 1 (SD).....	31
3. Kvalitet i förskolan, punkt 2 (S, MP)	32
4. Kvalitet i förskolan, punkt 2 (V, C).....	33
5. Deltagande i förskola m.m., punkt 3 (S).....	34
6. Deltagande i förskola m.m., punkt 3 (SD).....	35
7. Deltagande i förskola m.m., punkt 3 (C, MP).....	36
8. Förutsättningar för att utveckla förskolan, punkt 4 (S, V, MP)	37
9. Förutsättningar för att utveckla förskolan, punkt 4 (C)	37
10. Pedagogisk omsorg m.m., punkt 5 (SD).....	38
Särskilt yttrande.....	40
Kvalitet i förskolan, punkt 2 (SD)	40
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	41
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	41

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Övergripande förutsättningar

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 14 och 18,

2022/23:1719 av Johan Andersson m.fl. (S) och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 38.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

2. Kvalitet i förskolan

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13,

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 10 och 17,

2022/23:1482 av Gunilla Svantorp m.fl. (S),

2022/23:1506 av Jim Svensk Larm m.fl. (S),

2022/23:1734 av Christian Carlsson (KD) och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 39.

Reservation 3 (S, MP)

Reservation 4 (V, C)

3. Deltagande i förskola m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:421 av Staffan Eklöf (SD),

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 12,

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13,

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 13 och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 35.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (SD)

Reservation 7 (C, MP)

4. Förutsättningar för att utveckla förskolan

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:114 av Saila Quicklund (M),

2022/23:616 av Jim Svensk Larm (S),

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 16,

2022/23:1189 av Teresa Carvalho och Johanna Haraldsson (båda S),

2022/23:1718 av Johan Andersson m.fl. (S),

2022/23:1741 av Laila Naraghi (S),

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 12,

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 36 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 44.

Reservation 8 (S, V, MP)

Reservation 9 (C)

5. Pedagogisk omsorg m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8 och

2022/23:2046 av Mikael Oscarsson (KD).

Reservation 10 (SD)

Stockholm den 9 februari 2023

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Patrick Reslow (SD), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Aylin Fazelian (S), Mathias Bengtsson (KD), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S), Niklas Sigvardsson (S), Katarina Tolgfors (M), Samuel Gonzalez Westling (V), Anders Ådahl (C) och Joanna Lewerentz (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 29 motionsyrkanden om förskolan och annan pedagogisk verksamhet från allmänna motionstiden 2022/23. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan. Motionsyrkandena tar upp frågor bl.a. om kvalitet och förutsättningar i förskolan, deltagande i förskola m.m. och pedagogisk omsorg.

Utskottets överväganden

Kvalitet och förutsättningar i förskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kvalitet och förutsättningar i förskolan.

Jämför reservation 1 (S), 2 (SD), 3 (S, MP) och 4 (V, C) samt det särskilda yttrandet (SD).

Motionerna

Övergripande förutsättningar

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 38 anför motionärerna att alla barn ska möta utbildad personal i förskolan som kan prata god svenska. Ett språkkrav för pedagogisk personal i förskolan bör därför införas och de anställda som behöver kompetensutveckling i svenska språket ska få det. Ett förskolelyft – motsvarande Äldreomsorgslyftet – behövs enligt motionärerna för att skapa trygga anställningar och höja kompetensen i förskolan.

Enligt kommittémotion 2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 1 bör regeringen överväga att inte tillåta politiska trender eller genusstyrande verksamhet i förskolan som den ser ut i dag. Motionärerna motsätter sig dagens genuspedagogik som enligt dem i hög grad är inriktad på att sudda ut skillnader i könstillhörighet.

Enligt yrkande 2 bör regeringen beakta vikten av det svenska språket i förskolan och överväga att all pedagogisk förskolepersonal ska vara certifierad i svenska språket för att kunna få anställning.

I yrkande 10 anför motionärerna att regeringen bör verka för kravspecifikationer i fråga om förskolebarnens vistelsemiljö och förskolepersonalens arbetsmiljö. Bland annat bör det pedagogiska uterummet ses över och tillgång till friyta regleras.

I yrkande 18 anføres att regeringen bör överväga att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en grundläggande genomgång av önskvärda och faktiska förutsättningar för svensk förskola.

Enligt motion 2022/23:1719 av Johan Andersson m.fl. (S) bör regeringen överväga att utreda förutsättningarna för att införa skyddad yrkestitel för barnskötare.

Kvalitet i förskolan

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 39 understryker motionärerna vikten av att upprätthålla styrningen mot minskade

barngrupper i förskolan. Motionärerna eftersträvar att alla barn ska få gå i en förskola av hög kvalitet med små barngrupper. Det är viktigt att den nationella styrningen av förskolan fortsatt bidrar till detta.

I kommittémotion 2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 14 framhåller motionärerna att grundskolan ska få ta del av de orosanmälningar som upprättats under barnets tid i förskolan för att kunna vidta eventuella åtgärder för att stötta och säkerställa barnets trygghet. Motionärerna anser därför att regelverket bör revideras på sådant vis att informationsutbyte om orosanmälningar möjliggörs mellan förskola och grundskola eller vid byte av förskola eller huvudman.

I yrkande 17 anförs att krafttag behöver tas för att motverka den rådande tystnadskulturen inom förskolan. Motionärerna framhåller att offentliganställda ska känna sig trygga att delge de lokala beslutsfattarna viktig och relevant information.

I kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 anförs motionärerna att en av utmaningarna för att säkra den pedagogiska verksamheten i förskolan är barngruppernas storlek och bristen på utbildad personal. Regeringen bör bl.a. verka för att det införs ett nationellt riktmärke om antal barn per utbildad personal.

Enligt motion 2022/23:1482 av Gunilla Svantorp m.fl. (S) bör tydligare bemanningsriktlinjer övervägas inom förskolan. Det behövs likvärdighet och en generell förbättring av personaltätheten.

Enligt motion 2022/23:1506 av Jim Svensk Larm m.fl. (S) bör det övervägas hur en förskola av hög kvalitet med lagom stora barngrupper kan uppnås, inte minst möjligheten att ställa krav på kommunerna och ge dem resurser för att kunna säkerställa en god förskola för alla.

I motion 2022/23:1734 av Christian Carlsson (KD) förespråkas ett lagstadgat tak på max tolv barn per barngrupp för barn under tre år. Mot bakgrund av det bör en statlig utredning tillsättas om att införa ett tak för barngruppernas storlek.

Bakgrund och gällande rätt

Statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan m.m.

Enligt 8 kap. 8 § skollagen (2010:800) ska huvudmannen se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö.

Genom riksdagens budgetbeslut för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 16, bet. 2021/22:UbU1, rskr. 2021/22:108) utökades statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan med 400 miljoner kronor för 2022 och 800 miljoner kronor beräknades för 2023 och 2024. Samtidigt beslutade riksdagen att det bör förtydligas att de som söker och får bidraget ska sträva efter Skolverkets riktmärke om lämplig storlek för barngrupperna.

För att minska den administrativa bördan för huvudmännen och för Skolverket anser regeringen i budgetpropositionen för 2023 att denna

begränsning av hur medlen får användas bör tas bort och att bidraget i stället ska få användas utifrån huvudmännens behov och förutsättningar i enlighet med villkoren för statsbidraget (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16 s. 68).

Enligt uppgift från Utbildningsdepartementet avser regeringen att göra den aviserade ändringen i förordningen (2021:848) om statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan.

I förordningens 3 § anges förutsättningar för statsbidrag. Statsbidrag lämnas till kommuner för insatser som syftar till kvalitetshöjande åtgärder i förskolan. Bidraget får användas för kostnader för

1. att sträva efter att barngrupperna har en storlek som överensstämmer med Skolverkets riktmärke för barngruppernas storlek i förskolan
2. att bibehålla eller rekrytera personal i förskolan
3. kompetensutveckling för förskollärare och annan personal som arbetar i barngrupper i förskolan.

Det sammanlagda anslaget för statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan för 2023 är 2 825 000 000 kronor enligt beställningsbemyndigande för 2023 i Skolverkets regleringsbrev. Av samma beställningsbemyndigande får 800 000 000 kronor användas först efter beslut av regeringen (Skolverkets regleringsbrev för 2023 [U2022/03031, U2022/03625, U2022/03626 m.fl.]).

Barn och barngrupper

Skolverket har i enlighet med ett regeringsuppdrag återinfört ett riktmärke för barngruppernas storlek i förskolan (U2015/01495/S). Riktmärket, som infördes 2016, är satt till 6–12 för barn i åldern ett till tre år respektive 9–15 för barn i åldern fyra till fem år. Riktmärket ska enligt Skolverket tolkas som något att förhålla sig till och inte något statiskt. Det kan alltså vara både färre och fler barn i en barngrupp än vad riktmärket anger, beroende på hur väl ett antal faktorer (personalens utbildning och kompetens, personaltäthet, barngruppens sammansättning samt förskolans fysiska miljö) fungerar tillsammans. Riktmärket har införts i Skolverkets kommentar till allmänna råd (SKOLFS 2017:6) om målpuppfyllelse i förskolan.

Hösten 2021 var 513 038 barn inskrivna i förskolan, varav 48,4 procent var flickor och 51,6 procent var pojkar, vilket följer könsfördelningen i befolkningen för barn i förskoleåldern. Av alla barn i förskolan 2021 gick knappt 21 procent i en fristående förskola, vilket är i nivå med 2020. Drygt hälften av alla inskrivna barn i förskolan var ett till tre år.

Hösten 2021 fanns det ungefär 14 600 nyinvandrade barn (ca 7 000 flickor och ca 7 600 pojkar) och ca 3 600 barn med okänd bakgrund¹ inskrivna i

---

¹ Med okänd bakgrund avses barn och elever som saknar personnummer i de register som används vid insamlingen. En anledning till att personnummer saknas kan vara att barnet eller eleven inte är folkbokförd i Sverige. Bland barn och elever med okänd bakgrund finns bl.a. de som nyligen kommit till Sverige genom anhöriginvandring eller som söker asyl. Även barn och elever som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning finns i gruppen liksom barn och elever med skyddade personuppgifter (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16 s. 44).

förskolan, vilket motsvarar ungefär 3,6 procent av de inskrivna barnen i förskolan.

När det gäller barngruppernas storlek (antalet inskrivna barn per barngrupp) gick det i genomsnitt 14,6 barn per grupp 2021 (14,7 i kommunala förskolor och 14,3 i fristående förskolor), vilket är under genomsnittet 2020 som var 14,8. Under den senaste tioårsperioden har barngruppernas storlek först varit relativt konstant – mellan 2009 och 2015 varierade den genomsnittliga gruppstorleken mellan 16,7 och 16,9 barn – och därefter har den kontinuerligt minskat sedan 2015 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16 s. 45).

Förskolans miljö och lokaler m.m.

Av 2 kap. 35 § skollagen följer att lokaler och utrustning ska vara utformade så att syftet med verksamheten kan uppfyllas. Bestämmelsen innebär ett generellt krav på att det ska finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppnås. Den omfattar samtliga skolformer som regleras i skollagen, oavsett huvudman. Bestämmelsen innebär bl.a. att det för utbildningen ska finnas ändamålsenliga lokaler och den utrustning som behövs utifrån elevers varierande behov av kommunikation, information och informationsteknik så att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (prop. 2009/10:165 s. 283). Enligt 8 kap. 8 § skollagen ska huvudmannen se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek. Utöver en lämplig sammansättning av barngruppen ska barnen i förskolan även erbjudas en bra miljö i övrigt. Vissa allmänna kvalitetskrav kan ställas på verksamheten, bl.a. att verksamheten bör drivas i lämpliga lokaler vars storlek, utformning och material är av sådan art att verksamheten kan genomföras. Sammantaget verkar båda bestämmelserna för syftet att förebygga ohälsa och i övrigt skapa en god inne- och utemiljö för barnen i förskolan (prop. 2009/10:165 s. 346–347).

I Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2017:6) om måluppfyllelse i förskola (s. 17 Miljöns utformning) anges bl.a. att hur miljön är utformad har betydelse för vilken kunskapsutveckling som är möjlig för barnen i förskolan. Det gäller generellt för alla barn, men kan vara särskilt viktigt för barn med funktionsnedsättning. Därför är det viktigt att vid resursfördelningen beakta miljöns utformning. Eftersom omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet i förskolan är det angeläget, när det gäller både säkerhet och pedagogik, att såväl inne- som utemiljön är överblickbar och underlättar kontakten mellan barn och personal. När den fysiska miljön inte är anpassad till antalet barn i gruppen och det inte finns tillräckligt med utrymme eller rum att dela upp barngruppen i uppstår svårigheter, och gruppen upplevs som för stor. Den fysiska miljön är därmed en nyckelfaktor för att planera och genomföra aktiviteter, enligt de allmänna råden.

Förskolan omfattas förutom av skollagen av flera andra lagar och bestämmelser som berör förskolans miljö, bl.a. miljöbalken. Arbetsmiljölagen (1977:1160) omfattar personalen i förskolan.

I 8 kap. 9 § andra stycket samt 10 och 11 §§ plan- och bygglagen (2010:900) ställs krav på att det ska finnas tillgång till tillräckligt stor friyta lämplig för lek och utevistelse vid skolor och förskolor. I lagen definieras däremot varken storlek eller lämplighet. Boverket har därför tagit fram allmänna råd med syftet att förtydliga regelverket. Råden lyfter även fram vilka kvaliteter som ska känneteckna barns och ungas utemiljö vid skolor, förskolor och fritidshem samt var friytan ska vara placerad i relation till verksamheten (Boverket, Allmänna råd [2015:1] om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet). Boverket har tillsammans med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) tagit fram en vägledning för planering, utformning och förvaltning av barns och ungas utemiljö med särskilt fokus på skolgårdar och förskolegårdar. Målet med vägledningen är att förtydliga friytans betydelse för barns och ungas lek, lärande och hälsa, men också att ge vägledning om hur goda utemiljöer vid skolor och förskolor kan åstadkommas och utvecklas genom fysisk planering, utformning och förvaltning. Syftet är att förbättra förutsättningarna för att alla barn och unga har tillgång till en god, välfungerande utemiljö och möjlighet att leka och utvecklas utomhus i hälsosamma och inspirerande sammanhang. I vägledningen beskrivs bl.a. varför arbete med barns och ungas utemiljö bör prioriteras och vad som kännetecknar en sådan utemiljö. Därtill beskrivs gällande regelverk och styrdokument samt principer för hur välfungerande miljöer kan planeras, skapas och utvecklas (Boverket, 2015, Gör plats för barn och unga!)

Läroplanen för förskolan m.m.

Regeringen beslutade den 23 augusti 2018 om en ny förordning om läroplan för förskolan (SKOLFS 2018:50), Lpfö 18, som trädde i kraft den 1 juli 2019. Syftet med den reviderade läroplanen var att höja kvaliteten i undervisningen i förskolan och därmed förskolans måluppfyllelse (U2016/05591/S och U2017/01929/S). Några av de ändringar som gjorts i den nya läroplanen för förskolan är att barnen ska få förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om olika texter. En annan ändring är att barnskötarnas uppdrag i arbetslaget och förskollärarnas särskilda ansvar har förtydligats.

Vidare har skrivningarna om jämställdhet blivit tydligare i den reviderade läroplanen för förskolan. Av läroplanen framgår att förskollärare ska ansvara för att aktivt inkludera ett jämställdhetsperspektiv så att alla barn får likvärdiga möjligheter till utvidgade perspektiv och val oavsett könstillhörighet. Vidare framgår det att rektorn har ett särskilt ansvar för att inkludera arbetet med jämställdhet i det systematiska kvalitetsarbetet.

Enligt den examensbeskrivning som tillämpas sedan hösten 2011 krävs att studenten, för att få en förskollärarexamen, bl.a. ska ha förmåga att beakta och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Huvudmannen ska se till att personalen vid förskoleenheterna har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller för skolväsendet (2 kap.

34 § andra stycket skollagen). Enligt läroplanen för förskolan har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen kontinuerligt får den kompetensutveckling som krävs för att kunna utföra sina uppgifter professionellt.

Riksdagens tillkännagivanden

Tillkännagivande om att utreda förskolans förutsättningar för likvärdig utbildning

Den 25 februari 2021 beslutade riksdagen att tillkänna för regeringen att den bör tillsätta en bred utredning om förskolans förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning. Syftet med utredningen är enligt tillkännagivandet att alla barn i Sverige ska ha tillgång till en bra förskola oavsett var i landet man bor. Tillkännagivandet gjordes i samband med behandlingen av motionsyrkanden om förskolan från allmänna motionstiden 2020 (bet. 2020/21:UbU7, rskr. 2020/21:196). De motioner som riksdagen biföll hade avstyrkts i utskottets betänkande 2020/21:UbU7.

Enligt regeringens skrivelse 2021/22:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 (s. 280) bereds frågan inom Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

Svenska språket i förskolans läroplan

Den 8 juni 2022 beslutade riksdagen att tillkänna för regeringen att svenska språkets ställning i förskolans läroplan bör stärkas (bet. 2021/22:UbU24, rskr. 2021/22:363). I utbildningsutskottets betänkande, som låg till grund för tillkännagivandet, betonades vikten av att låta integrationen börja redan i förskolan, särskilt med hänvisning till betydelsen av tidiga insatser för att alla barn ska kunna lära sig det svenska språket. Att barnen går i förskola är dock inte en garanti för att de lär sig svenska. Utskottet ansåg att det är avgörande att förskolan ger barn goda förutsättningar att lära sig svenska och utveckla sin förmåga i språket. Detta går många barn miste om i dag. Det finns därmed ett påtagligt behov av insatser för att lyfta det svenska språkets ställning i förskolan. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det svenska språkets ställning i förskolans läroplan ska stärkas.

Språkfrågor m.m.

Svenska språket i förskolan

I Sverige är svenska huvudspråk enligt språklagen (2009:600). Som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden (4 och 5 §§). Det allmänna har ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas. Var och en som är bosatt i Sverige ska enligt språklagen ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska. Den som har ett annat modersmål ska ges möjlighet att även utveckla och använda sitt modersmål. I lagen finns också bestämmelser om de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket. Svenska språket i förskolan

har förstärkts i den reviderade läroplanen för förskolan (Lpfö 18). Enligt läroplanen ska förskolan lägga stor vikt vid att stimulera barnens språk-utveckling i svenska genom att uppmuntra och ta till vara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt. Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter. Utbildningen ska ge barnen förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften. Enligt läroplanen ska förskolan vidare ge varje barn förutsättningar att bl.a. utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd.

Förskolans arbete med språkutveckling hos flerspråkiga barn

Av 14 § språklagen framgår att den som har ett annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål. I 8 kap. 10 § skollagen föreskrivs att förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Det finns också bestämmelser om förskola på vissa nationella minoritetsspråk. Enligt läroplanen för förskolan ska varje barn ges förutsättningar att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska.

Ändringar i skollagen för möjlighet till bättre språkutveckling i svenska

Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som syftar till att fler barn ska gå i förskola och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska (prop. 2021/22:132, bet. 2021/22:UbU24, rskr. 2021/22:363), se nedan i avsnittet Deltagande i förskolan m.m.

Förskolans personal

Enligt skollagens bestämmelser får endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen (2 kap. 13 §). I bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100) anges de kunskaper och förståelser som en student ska visa för att få en förskolläraryxamen, bl.a. fördjupad kunskap om barns kommunikation och språkutveckling. Av skollagen framgår även att det i undervisningen i fritidshemmet och förskolan, utöver lärare eller förskollärare som avses i 2 kap. 13 §, får finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas eller barnens utveckling och lärande främjas (2 kap. 14 §). Enligt 2 kap. 34 § skollagen ska huvudmannen se till att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling.

I Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2016:12) om erkännande av yrkeskvalifikationer samt villkor för behörighet och legitimation för lärare och förskollärare med utländsk utbildning anges vilka språkkunskaper i svenska som krävs för den som har en utländsk förskolläraryxamen och vill ha en svensk lärarlegitimation. För att få arbeta som lärare eller förskollärare i Sverige krävs goda kunskaper i svenska. Kunskaperna ska motsvara vad som

krävs för högskolestudier i Sverige. Vidare krävs kunskap om läs- och skrivutveckling eller läs- och skrivinlärning på svenska.

Kompetenssatsningar i fråga om barns språkutveckling

Skolverket har ansvar för nationellt prioriterade fortbildnings-, kompetensutvecklings- och stödinsatser inom ramen för nationella skolutvecklingsprogram och riktade utvecklingsinsatser inom prioriterade områden (förordningen [2015:1047] med instruktion för Statens skolverk). Skolverket har tagit fram ett nationellt skolutvecklingsprogram med syfte att stärka lärares kunskaper och kompetens när det gäller undervisning av nyanlända och flerspråkiga barn och deras möjlighet att kommunicera såväl på sitt modersmål som på svenska.

Skolverket har sedan 2013 i uppdrag att ansvara för genomförandet av fortbildning för lärare i språk-, läs- och skrivdidaktik där fokus ska vara på det kollegiala lärandet, det s.k. Läslyftet (U2013/07215). Genom ett tilläggsuppdrag i december 2016 utvidgades målgruppen till att även omfatta bl.a. förskollärare (U2016/05733). Statsbidrag kan sökas för att frigöra tid så att förskollärare kan handleda grupper av kollegor i Läslyftet (förordningen [2015:42] om statsbidrag för handledare i språk-, läs- och skrivutveckling).

Av Skolverkets regleringsbrev för 2023 (U2022/03031, U2022/03625, U2022/03626 m.fl.) framgår följande. Skolverket ska genomföra insatser för att stärka barns och elevers språk-, läs- och skrivutveckling och främja kvaliteten i undervisningen inom området. Insatserna ska särskilt riktas mot förskolan, förskoleklassen och lågstadiet samt till förskolor och skolor i områden med socioekonomiska utmaningar. Inom ramen för uppdraget ska Skolverket genomföra fortbildning för förskollärare, lärare och skolbibliotekari-er (jfr U2013/07215 och U2016/05733). Uppdraget ska redovisas årligen, senast den 20 december, till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan (förordning 2021:848), som redogjorts för ovan, får bl.a. användas för kostnader för kompetensutveckling för förskollärare och annan personal som arbetar i barngrupper i förskolan.

Av Skolverkets regleringsbrev för 2022 (U2020/06271 [delvis], U2021/01369 [delvis], U2021/02806 m.fl.) framgår även att myndigheten ska erbjuda fortbildningsinsatser för förskollärare och annan pedagogisk personal i förskolan för att dessa ska stärka sin kompetens inom förskoleområdet. Fortbildningen får genomföras som uppdragsutbildning och ska kopplas till de lokala behoven hos de deltagande huvudmännen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 29 december 2023.

Språkträning för anställda inom välfärden

Av Skolverkets regleringsbrev för 2022 (U2020/06271 [delvis] U2021/01369 [delvis] U2021/02806 m.fl.) framgår bl.a. följande. Skolverket ska under 2022–2024 tillhandahålla insatser som syftar till att förbättra kunskapen i det svenska språket bland anställda inom välfärden. Insatserna ska bidra till att förbättra kommunikationen och kvaliteten inom välfärden. De ska vara

inriktade mot att möta såväl arbetstagarnas och arbetsgivarnas behov som behoven hos de brukare, patienter, barn, elever och andra individer som verksamheterna är till för när det gäller kommunikationen på de aktuella arbetsplatserna. Skolverket ska prioritera insatser som kan sättas in snabbt och sträva efter att sprida insatserna över hela landet. Skolverket ska löpande hålla Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) informerat om arbetet. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 27 mars 2024 och slutredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 16 oktober 2024. I redovisningen ska det ingå en uppföljning av satsningen, bl.a. av hur många arbetsplatser och individer som har deltagit och hur målet att förbättra kunskapen i det svenska språket bland anställda inom välfärden har uppnåtts.

Tidigare statsbidrag för bättre språkutveckling i skolan

Regeringen beslutade i juli 2019 om förordningen (2019:558) om statsbidrag för bättre språkutveckling i förskolan. Det övergripande syftet med statsbidraget är att stärka språkutvecklingen i svenska, särskilt för barn som har ett annat dagligt umgängesspråk i hemmet än svenska. Statsbidraget fick användas till insatser för att öka deltagandet i förskolan, särskilt för den ovan nämnda gruppen barn. Vidare fick statsbidraget användas till särskilda språkutvecklande insatser i förskolan för dessa barn samt för kompetensutveckling för förskolepersonal i språkutvecklande arbetsätt i svenska. För 2022 avsattes 350 miljoner kronor för statsbidraget (Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Statens skolverk). Av budgetpropositionen för 2022 framgick att statsbidraget skulle upphöra 2023. Regeringen angav att delar skulle användas för att finansiera reformer inom förskolan och resterande medel föreslogs överföras till statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan.

Utredningen om fler barn i förskolan för bättre språkutveckling i svenska

Utredningen om fler barn i förskolan för bättre språkutveckling i svenska (dir. 2019:71) hade bl.a. i uppdrag att

- kartlägga den kompetensutveckling som erbjuds personal i förskolan när det gäller barns språkutveckling i svenska, särskilt andraspråksutveckling i svenska
- analysera de huvudsakliga orsakerna till att förskolepersonal inte deltar i den kompetensutveckling som erbjuds
- vid behov föreslå generella eller riktade insatser för personalens kompetensutveckling i språkutveckling i svenska, särskilt andraspråksutveckling i svenska
- lämna nödvändiga författningsförslag.

I betänkandet Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67) lämnade utredningen ett antal bedömningar och förslag. Utredningen bedömde dels att examensbeskrivningen för förskollärarexamen bör ändras så att det i examensmålen anges att studenten ska visa fördjupad

kunskap även om barns andraspråksutveckling, dels att det är viktigt att den ansvariga tillsynsmyndigheten särskilt kontrollerar att huvudmännen för förskolor ger personalen möjlighet till den kompetensutveckling som följer av skollagen. Dessa delar i betänkandet är under beredning inom Regeringskansliet.

EU:s rekommendation om förskoleverksamhet och barnomsorg av hög kvalitet

Europeiska unionens råd antog den 22 maj 2019 en rekommendation om förskoleverksamhet och barnomsorg av hög kvalitet (2019/C 189/02). Medlemsstaterna rekommenderas bl.a. att stödja alla barn i inlärningen av undervisningsspråket samtidigt som man också tar hänsyn till och respekterar deras förstaspråk. Vidare rekommenderas att möjligheter erbjuds till exponering för språk och språkinlärning genom lek från tidig ålder. I skälen lyfts bl.a. fram att deltagande i förskoleverksamhet kan vara ett effektivt verktyg för att uppnå jämlikhet på utbildningsområdet för barn med sämre förutsättningar, bl.a. för vissa barn med invandrabakgrund. Förskoleverksamhet kan bidra till att barnen utvecklar språkkunskaper, både i det språk som används i verksamheten och i förstaspråket. I bilagan till rådets rekommendation finns EU:s kvalitetsram för förskoleverksamhet och barnomsorg. Där anges bl.a. att lämplig fortbildning förbereder personalen för att stödja tvåspråkiga barn.

Informationsutbyte om s.k. orosanmälan

Anmälan enligt socialtjänstlagen

Enligt 29 kap. 13 § skollagen ska huvudmannen för verksamhet som avses i skollagen och den som är anställd i en sådan verksamhet på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av den tystnadsplikt som gäller för verksamma i enskilt bedrivna förskolor enligt 29 kap. 14 § skollagen och de sekretessbestämmelser som gäller för verksamma i förskolor med offentlig huvudman enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Vidare framgår det av 29 kap. 13 § skollagen att bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Av 14 kap. 1 § socialtjänstlagen framgår att myndigheter vars verksamhet berör barn och unga, och anställda hos sådana myndigheter, är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Även de som är verksamma inom yrkesmässigt bedrivna enskilda verksamheter och fullgör uppgifter som berör barn och unga har en sådan skyldighet.

Sekretessbestämmelser inom utbildningsverksamhet

I OSL finns bestämmelser om hanteringen av uppgifter om en enskilds personliga förhållanden inom bl.a. förskolan. Av 8 kap. 1 § OSL framgår att en uppgift för vilken sekretess gäller enligt OSL inte får röjas för enskilda eller för andra myndigheter, om inte annat anges i OSL eller i lag eller förordning som OSL hänvisar till. Enligt 8 kap. 2 § OSL gäller detta också mellan olika verksamhetsgrenar inom en myndighet när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra.

Bestämmelserna om sekretess till skydd för enskilda inom förskolor och viss annan pedagogisk verksamhet finns i 23 kap. OSL. Av 23 kap. 1 § OSL framgår att sekretess gäller i bl.a. förskolor för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men. Sekretessbestämmelserna för bl.a. förskoleklassen och grundskolan finns i 23 kap. 2 § OSL. Vidare anges i OSL ett antal sekretessbrytande bestämmelser, t.ex. om den enskilde samtycker till det (10 kap. 1 §).

Överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer

Av 3 kap. 12 j § skollagen framgår bl.a. att när en elev i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen. Av förarbetena framgår att bestämmelserna innehåller sådana uppgiftsskyldigheter som är sekretessbrytande enligt 10 kap. 28 § första stycket OSL, av vilket det framgår att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning (prop. 2017/18:183 s. 136).

Under remitteringen av förslaget till ny bestämmelse i skollagen anförde ett antal remissinstanser att en reglering av överlämning av information även bör omfatta övergången från förskolan till skolan. Regeringen instämde i att ett överlämningsarbete behövs även när barn övergår från förskolan och hänvisade till att samverkan mellan förskolan och förskoleklassen, skolan och fritidshemmet regleras i läroplanen för förskolan. Vidare anfördes att det i läroplanen också regleras att det ska finnas samarbetsformer som syftar till att förbereda barnen och deras vårdnadshavare inför övergångar från förskolan till förskoleklassen, skolan och fritidshemmet. Regeringen bedömde dock att det inte fanns ett tillräckligt beredningsunderlag för att behandla även den frågan i den aktuella propositionen (prop. 2017/18:183 s. 59–60).

Av avsnitt 2.5 Övergång och samverkan i läroplanen för förskolan (Lpfö 18) framgår även att förskolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet för att stödja barnens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda

skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i barnens utveckling och lärande.

Utredningen om sekretess för uppgifter i skolväsendet och vissa andra utbildningsformer och verksamheter

Utredningen om sekretess för uppgifter i skolväsendet och vissa andra utbildningsformer och verksamheter (dir. 2010:25) hade bl.a. i uppdrag att analysera behovet och konsekvenserna av en harmoniserad sekretessreglering för förskolan, fritidshemmet och skolan och, om det var motiverat, föreslå sekretessregler för de olika verksamheterna som var så likartade som möjligt. I betänkandet Skolans dokument – insyn och sekretess (SOU 2011:58) som lämnades i augusti 2011 bedömde utredningen att det saknas förutsättningar att harmonisera sekretessregleringen för förskolan med den reglering som finns för skolan och fritidshemmet. Vidare anfördes att ett rakt skaderekvisit (dvs. att huvudregeln är offentlighet) som i vissa delar ska gälla i skolan och fritidshemmet inte ger ett tillräckligt skydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden i förskolan. Utredningen ansåg inte heller att verksamhetens innehåll är sådant att sekretessområdet bör begränsas. Utredningen bedömde inte heller att det borde göras någon ändring i sekretessregleringen för förskolan för att sekretess inte ska råda mellan förskolan och skolan. Som skäl för bedömningen anfördes att en generell överföring mellan förskolan, fritidshemmet och skolan av uppgifter om enskildas personliga förhållanden skulle påverka förtroendet mellan förskolan och föräldrar negativt (SOU 2011:58 s. 168 f.). Utredningens betänkande remitterades och lades därefter till handlingarna den 8 januari 2020.

Förskoleklassen

Av 9 kap. 2 § skollagen framgår att förskoleklassen ska stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Förskoleklassen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap. Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) framgår att förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande. Det ska även finnas samarbetsformer som syftar till att förbereda eleverna och deras vårdnadshavare inför övergångar.

Yttrandefrihet m.m.

Regeringsformens bestämmelser om yttrandefrihet

Av 2 kap. 1 § regeringsformen (RF) framgår att var och en gentemot det allmänna är tillförsäkrad yttrandefrihet: frihet att i tal, skrift eller bild eller på

annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Yttrandefriheten får begränsas genom lag för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle (2 kap. 20 och 21 §§ RF). Sekretessbestämmelser som inskränker yttrandefriheten finns i OSL.

Genomförande av visseblåsar-direktivet

Riksdagen beslutade den 29 september 2021 att anta regeringens förslag till lag (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (prop. 2020/21:193, bet. 2021/22:AU3, rskr. 2021/22:9). Lagen gäller i all privat och offentlig verksamhet och innebär bl.a. att fler personer omfattas av skyddet för visseblåsare, att det införs krav på vissa verksamhetsutövare att inrätta interna rapporteringskanaler, att det införs en ordning för hur rapporter om missförhållanden ska tas om hand och att uppgifter om visseblåsares identitet ska omfattas av sekretess. Genom lagen genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten, det s.k. visseblåsar-direktivet. Lagen trädde i kraft den 17 december 2021.

Utskottets ställningstagande

Övergripande förutsättningar

Inledningsvis vill utskottet understryka att det är väsentligt att förskoleverksamheten håller hög kvalitet. Vidare vill utskottet framhålla vikten av att förskolan ger barn goda och likvärdiga förutsättningar inför övergången till skolan.

När det gäller yrkanden om högre ambitioner för den pedagogiska personalen i förskolan och om vikten av det svenska språket vill utskottet anföra följande. Utskottet vill hänvisa till skollagens bestämmelser. Bara den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva sådan undervisning. En legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver (2 kap. 13 och 15 §§ skollagen). Utöver förskollärare får det i undervisningen i förskolan finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas (2 kap. 14 § skollagen). Det är enligt 2 kap. 34 § skollagen huvudmannen som ska se till att personalen vid förskoleenheterna har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller för skolväsendet. Enligt läroplanen för förskolan har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen kontinuerligt får den kompetensutveckling som krävs för att kunna utföra sina uppgifter professionellt.

Utskottet delar regeringens uppfattning att den enskilt viktigaste faktorn för bättre måluppfyllelse i förskolan och för högre kunskapsresultat bland eleverna är skickliga förskollärare och lärare. Med kompetenta och kunniga förskollärare och lärare ökar förutsättningarna för en förskoleverksamhet av

hög kvalitet och för att fler elever når målen för utbildningen (prop. 2022/23:1 utg.omr.16 s. 66).

När det särskilt gäller frågan om att vidta åtgärder för att stärka det svenska språkets ställning i förskolan kan utskottet konstatera att det har genomförts ett flertal insatser och också hänvisa till det arbete som pågår, enligt vad som redogjorts för ovan. Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som syftar till att fler barn ska gå i förskolan och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska (prop. 2021/22:132, bet. 2021/22:UbU24, rskr. 2021/22:363). Utskottet vill även lyfta fram att Skolverket erbjuder omfattande kompetensutveckling för personalen i förskolan i fråga om barns språkutveckling. Skolverket ska bl.a. under 2022–2024 tillhandahålla insatser som syftar till att förbättra kunskapen i det svenska språket bland anställda inom välfärden (Skolverkets regleringsbrev för 2022 [U2020/06271 [delvis] U2021/01369 [delvis] U2021/02806 m.fl.]). Utskottet ser inte skäl att föregripa det arbete som pågår och därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:1023 (SD) yrkande 2, 2022/23:1719 (S) och 2022/23:2128 (S) yrkande 38.

När det gäller yrkandet om genuspedagogik m.m. vill utskottet hänvisa till bl.a. den reviderade läroplanen för förskolan, som trädde i kraft den 1 juli 2019, där skrivningarna om jämställdhet blivit tydligare. Denna ordning instämmer utskottet i. De bestämmelser och regelverk som finns är väl avvägda. Därmed avstyrks motion 2022/23:1023 (SD) yrkande 1.

När det gäller yrkandet om förskolebarnens vistelsemiljö och personalens arbetsmiljö vill utskottet hänvisa till gällande bestämmelser. I bl.a. skollagen finns bestämmelser som anger att det ska finnas ändamålsenliga lokaler och att utrustning ska vara utformad så att syftet med verksamheten kan uppfyllas. Vidare ska huvudmannen se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen i förskolan även erbjuds en bra miljö i övrigt. Sammantaget verkar bestämmelserna för syftet att förebygga ohälsa och i övrigt skapa en god inne- och utemiljö i förskolan. Därmed avstyrker utskottet motion 2022/23:1023 (SD) yrkande 10.

När det gäller yrkandet om att tillsätta en utredning för att göra en grundläggande genomgång av förutsättningarna i förskolan vill utskottet påminna om det tillkännagivande till regeringen som riksdagen beslutade om den 25 februari 2021 om att tillsätta en sådan utredning som efterfrågas. Utskottet vill också hänvisa till de nya bestämmelserna om förskola för fler barn som syftar till att öka deltagandet i förskolan. Därmed avstyrks motion 2022/23:1023 (SD) yrkande 18.

Kvalitet i förskolan

När det gäller yrkanden om barngruppernas storlek i förskolan m.m. instämmer utskottet i att det är en angelägen fråga. Utskottet vill hänvisa till att Skolverket har återinfört ett riktmärke för barngruppernas storlek i förskolan och att statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan (förordning 2021:848) har införts. Statsbidraget får bl.a. användas till att

möjliggöra att barngrupperna har en storlek som överensstämmer med Skolverkets riktmärke för barngruppernas storlek i förskolan. Utskottet vill också hänvisa till att riksdagen fattat beslut om en ökning av nämnda statsbidrag. Genom riksdagens budgetbeslut för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 16, bet. 2021/22:UbU1, rskr. 2021/22:108) utökades statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder inom förskolan med 400 miljoner kronor för 2022 och 800 miljoner kronor beräknades för 2023 och 2024. Samtidigt beslutade riksdagen att det bör förtydligas att de som söker och får bidraget ska sträva efter Skolverkets riktmärke om lämplig storlek för barngrupperna.

För att minska den administrativa bördan för huvudmännen och för Skolverket anser regeringen i budgetpropositionen för 2023 att denna begränsning av hur medlen får användas bör tas bort och att bidraget i stället ska få användas utifrån huvudmännens behov och förutsättningar i enlighet med villkoren för statsbidraget (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16 s. 68). Utskottet delar regeringens uppfattning i denna fråga.

Barngruppernas storlek har kontinuerligt minskat sedan 2015 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16 s. 45). Utskottet kan mot bakgrund av uppdaterade uppgifter i budgetpropositionen för 2023 konstatera att utvecklingen är fortsatt positiv.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:884 (C) yrkande 13, 2022/23:1482 (S), 2022/23:1506 (S), 2022/23:1734 (KD) och 2022/23:2128 (S) yrkande 39.

När det gäller yrkandena om informationsutbyte om orosanmälningar och tystnadskultur i förskolan vill utskottet hänvisa till gällande bestämmelser som beskrivs ovan. Motion 2022/23:1023 (SD) yrkandena 14 och 17 avstyrks därmed.

Deltagande i förskola m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om deltagande i förskola m.m. och förutsättningar för att utveckla förskolan.

Jämför reservation 5 (S), 6 (SD), 7 (C, MP), 8 (S, V, MP) och 9 (C).

Motionerna

Deltagande i förskola m.m.

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 35 vill motionärerna på sikt införa allmän förskola från två års ålder med ett automatiskt erbjudande om förskoleplats från kommunen, med möjlighet att tacka nej. Syftet är att fler ska få möjlighet att ta del av förskolan.

Enligt kommittémotion 2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13 bör regeringen överväga ett undantag från rätten till förskola vid extraordinära händelser. Mot bakgrund av erfarenheterna under coronapandemin anför motionärerna att rätten till förskola om 15 timmar per vecka för barn vars vårdnadshavare är arbetssökande eller föräldralediga, vilket regleras i 8 kap. 6 § skollagen, tillfälligt och på initiativ av huvudmannen med vissa undantag inte ska kunna tillämpas under viss tid.

Enligt kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 12 bör regeringen se över hur fler barn kan få rätt till förskola och fritidshem, oavsett föräldrarnas livssituation, för att stärka tidiga insatser och öka likvärdigheten i utbildningsväsendet. För att nå de mest utsatta familjerna bör enligt motionärerna bl.a. rätten till den allmänna förskolan utökas så att det erbjuds till barn från två år och avgiften sänkas i linje med det. Förutom utökad rätt till förskola behöver enligt motionärerna kunskap och information om förskolans verksamhet bättre än idag nå alla familjer. Motsvarande framförs i kommittémotion 2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 13.

Enligt motion 2022/23:421 av Staffan Eklöf (SD) bör regeringen utreda om obligatoriet för kommuner att erbjuda förskola till barn vilkas förälder är föräldraledig med barnens yngre syskon bör tas bort eller inte.

Förutsättningar för att utveckla förskolan

I partimotion 2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 44 anförts att det krävs en bra barnomsorg för en jämställd arbetsmarknad. I dag ser tillgången till barnomsorg på obekvämt arbetstid olika ut mellan landets kommuner. Motionärerna vill att barnomsorgen ska vara tillgänglig även på kvällar, helger och nätter.

I kommittémotion 2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 36 anför motionärerna att barnomsorg på kvällar, nätter och helger ska finnas för dem som behöver.

Enligt kommittémotion 2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 16 bör konceptet med integrationsförskola utvecklas. Det är ett sätt att nå nyanlända föräldrar och erbjuda barnen möjligheten att gå till en integrationsförskola där ordinarie förskoleverksamhet bedrivs parallellt med sfi-undervisning för föräldrarna. Motsvarande anför i kommittémotion 2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 12.

Enligt motion 2022/23:616 av Jim Svensk Larm (S) bör regeringen genomföra en översyn av kommunernas ansvar för barnomsorg på obekvämt arbetstid. Eventuella ökade kostnader bör fördelas mellan staten och kommunerna.

Enligt motion 2022/23:1189 av Teresa Carvalho och Johanna Haraldsson (båda S) bör regeringen överväga en översyn av hur en tydligare reglering av kommunernas ansvar för att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid skulle kunna se ut och i översynen även beakta hur kostnader för ett eventuellt utökat ansvar ska fördelas mellan staten och kommunerna.

Enligt motion 2022/23:1718 av Johan Andersson m.fl. (S) är en trygg och tillgänglig barnomsorg en förutsättning för att både kvinnor och män ska kunna arbeta heltid. Fler kommuner erbjuder i dag barnomsorg på obekvämt arbetstid – en positiv utveckling som enligt motionärerna måste fortsätta.

Enligt motion 2022/23:1741 av Laila Naraghi (S) bör möjligheten till barnomsorg på obekvämt arbetstid ses över. I ett modernt samhälle bör det enligt motionären finnas tillgänglig barnomsorg av god kvalitet på de tider när föräldrarna faktiskt arbetar.

Enligt motion 2022/23:114 av Saila Quicklund (M) bör kommuner ges möjlighet att där det finns behov i högre grad erbjuda barnomsorg. Det är enligt motionären viktigt att kommunerna får styra över vilket behov som ska fyllas i sin egen kommun.

Bakgrund och gällande rätt

Rätten till förskola m.m.

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska enligt 8 kap. 3 § skollagen erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger. Enligt 4 § ska barn fr.o.m. höstterminen det år barnet fyller tre år erbjudas förskola – s.k. allmän förskola som är avgiftsfri – under minst 525 timmar om året, om inte annat följer av 5–7 §§. I 5 § föreskrivs att barn från ett års ålder ska erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Av förarbetena till skollagen framgår att det t.ex. kan röra sig om barn med ett annat modersmål än svenska eller barn i glesbygd. Andra exempel är barn vars föräldrar deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, har en funktionsnedsättning som begränsar barnets fysiska eller psykiska utveckling eller är långtidssjukskrivna eller sjuk- eller förtidspensionerade (prop. 2009/10:165 s. 348). Vidare framgår det av 8 kap. 6 § skollagen att barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga för vård av annat barn fr.o.m. ett års ålder ska erbjudas förskola under minst 3 timmar per dag eller 15 timmar i veckan. Enligt 8 kap. 7 § ska barn även i andra fall än som avses i 5 och 6 §§ erbjudas förskola, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola. Enligt förarbetena till skollagen innebär bestämmelsen att dessa barn ska erbjudas förskola oavsett om de har fyllt ett år eller inte (prop. 2009/10:165 s. 712).

I mars 2020 trädde lagen (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid i kraft. Vid extraordinära händelser i fredstid får regeringen meddela föreskrifter om att förskoleenheter, skolenheter, fritidshem eller andra verksamheter enligt skollagen ska stängas tillfälligt på nationell, regional eller kommunal nivå (3 §). Vidare får en huvudman vid extraordinära händelser i fredstid under

vissa försättningar besluta att en förskoleenhet, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet enligt skollagen ska stängas tillfälligt (4 §).

Ändringar i skollagen för att öka deltagandet i förskolan

Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som syftar till att fler barn ska gå i förskola och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska (prop. 2021/22:132, bet. 2021/22:UbU24, rskr. 2021/22:363). Ändringarna innebär bl.a. att hemkommunen inför hösten det år ett barn fyller tre år ska ta kontakt med barnets vårdnadshavare, om barnet inte redan har en förskoleplats (8 kap. 12 a § skollagen). Vårdnadshavarna ska få information om förskolans syfte och om barnets rätt till förskola. Om barnet inte börjar i förskolan ska ny kontakt tas inför varje höst och varje vår. Sista kontakten ska tas inför våren det år barnet fyller sex år.

En annan ändring är att hemkommunen blir skyldig att erbjuda förskoleplats till vissa grupper av barn, även om deras vårdnadshavare inte har anmält önskemål om förskola (8 kap. 14 a § skollagen). Det gäller vid något av följande:

- om barnet är fött utomlands och vistas i Sverige sedan högst fem år
- om barnets vårdnadshavare är födda utomlands men nu är bosatta i Sverige och vistas här sedan högst fem år.

Kommunen ska sträva efter att erbjuda även andra barn som ska erbjudas förskola enligt 8 kap. 4 § och som har behov av förskola för en bättre språkutveckling i svenska en plats vid en förskoleenhet utan att något önskemål om förskola har anmälts av barnets vårdnadshavare.

Kommunens skyldighet omfattar inte barn som inte är folkbokförda i Sverige. Kommunen behöver inte heller erbjuda en plats enligt 14 a § första stycket om det med hänsyn till barnets levnadsförhållanden eller situation i övrigt är uppenbart obehövligt. Skyldigheten att erbjuda en plats i förskola gäller fr.o.m. hösten det år barnet fyller tre år (8 kap. 14 c § skollagen). Erbjudandet ska lämnas senast tre månader före det datum då barnet tidigast kan tas emot. Kommunen ska hålla platsen reserverad t.o.m. en månad efter det datum då barnet tidigast kan tas emot. Om barnet inte börjar i förskola inom den tiden, eller om det framgår på annat sätt att barnets vårdnadshavare inte vill ha den erbjudna platsen, behöver kommunen inte längre hålla platsen reserverad. Ett nytt erbjudande om plats ska lämnas inför varje höst t.o.m. det år då barnet fyller fem år.

Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2022 men ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2023.

Skolverket kommer att ta fram stöd till kommunernas uppsökande verksamhet. Stödet publiceras våren 2023.

Barnomsorg på obekvämt arbetstid

I 25 kap. 5 § skollagen föreskrivs att kommunerna ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete och familjens situation i övrigt. Det finns emellertid ingen skyldighet för kommunerna att erbjuda omsorg på obekvämt tid. Kommunerna kan sedan hösten 2013 ansöka om statsbidrag enligt förordningen (2012:994) om statsbidrag för omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Syftet med statsbidraget är enligt 1 § att stimulera kommunerna att i ökad utsträckning erbjuda omsorg under kvällar, nätter och helger.

Hösten 2021 var knappt 3 800 barn i åldern ett till tolv år inskrivna i omsorg under obekvämt arbetstid, dvs. vardagar mellan kl. 19 och 6 och på helger. Det motsvarar ca 0,4 procent av alla barn i åldersgruppen som var inskrivna i fritidshem, förskola eller pedagogisk omsorg. Under den senaste tioårsperioden har antalet inskrivna i omsorg under obekvämt arbetstid varierat mellan ca 3 800 och 5 800 barn. Andelen inskrivna, av alla barn som var inskrivna i fritidshem, förskola eller pedagogisk omsorg, har i stort varit densamma under perioden, ca 0,4–0,6 procent. Hösten 2021 erbjöd 189 kommuner sådan omsorg, vilket är en ökning med 25 procent jämfört med 2012 då 151 kommuner erbjöd denna form av omsorg (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16 s. 46).

Fritidshemmet

Fritidshemmet är en del av skolväsendet men är inte skolform (1 kap. 1 § andra stycket skollagen). Fritidshemmet omfattas i tillämpliga delar av övergripande bestämmelser i 1–6 kap. skollagen och regleras specifikt i 14 kap. skollagen. För fritidshemmet gäller också del 1, 2 och 4 av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11, reviderad 2018).

Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i. Den 2 juli 2023 byter grundsärskolan namn till anpassad grundskola (prop. 2021/22:162, bet. 2021/22:UbU27, rskr. 2021/22:429). Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap (14 kap. 2 § skollagen).

Varje kommun ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Staten ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i specialskola och sameskola. Hemkommunen ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en fristående skola i de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning (14 kap. 3 § skollagen). Utbildning i fritidshem ska erbjudas så snart det framkommit att eleven har behov av en sådan plats (14 kap. 4 § skollagen).

En elev i någon av de skolformer som anges i 3 § ska erbjudas utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt (14 kap. 5 § skollagen). Elever ska även i andra fall än som avses i 5 § erbjudas utbildning i fritidshem, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning (14 kap. 6 § skollagen).

Fritidshem ska erbjudas t.o.m. vårterminen det år då eleven fyller 13 år. Från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år får öppen fritidsverksamhet erbjudas i stället för fritidshem, om eleven inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast kan erbjudas i fritidshem. Bestämmelser om öppen fritidsverksamhet finns i 25 kap. (14 kap. 7 § skollagen). Fritidshem ska erbjudas eleverna den del av dagen då eleverna inte går i någon av de skolformer som anges i 3 § och under lov. Fritidshem behöver inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger (14 kap. 8 § skollagen).

Utredningen om utökad rätt till fritidshem (U 2021:05) överlämnade i november 2022 sitt betänkande Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61) till regeringen. Det övergripande syftet med utredningens förslag skulle enligt direktivet vara att ge fler elever möjlighet att stimuleras i sin utveckling och sitt lärande och bidra till en meningsfull fritid. Utredningen föreslår bl.a. att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla sex–nio-åringar. Dessutom ska sex–tolv-åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor. Betänkandet är under beredning inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

I fråga om yrkanden om fler barn i förskolan m.m. vill utskottet hänvisa till att riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen som syftar till att fler barn ska gå i förskola och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska (prop. 2021/22:132, bet. 2021/22:UbU24, rskr. 2021/22:363). Ändringarna innebär bl.a. att hemkommunen inför hösten det år ett barn fyller tre år ska ta kontakt med barnets vårdnadshavare, om barnet inte redan har en förskoleplats (8 kap. 12 a § skollagen). Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2022 men ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2023. Utskottet anser att reformen är av stor betydelse och kommer att följa utvecklingen. Vidare vill utskottet i sammanhanget framhålla statsbidraget för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan som redogjorts för ovan. När det gäller frågan om att se över hur fler barn kan få rätt till fritidshem hänvisar utskottet till betänkandet Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling,

lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61) som bereds inom Regeringskansliet.

Mot denna bakgrund och det arbete som pågår avstyrks motionerna 2022/23:884 (C) yrkandena 12 och 16, 2022/23:1880 (C) yrkandena 12 och 13 och 2022/23:2128 (S) yrkande 35.

När det gäller yrkandena om en mer flexibel och anpassad barnomsorg och om möjligheten att lagstifta om förskoleverksamhet på obekvämt arbetstid vill utskottet anföra följande. Utskottet delar uppfattningen att detta är viktiga frågor och vill framhålla att det i ett modernt samhälle bör finnas tillgänglig barnomsorg av god kvalitet på de tider när föräldrarna faktiskt arbetar. Vidare vill utskottet anföra att utvecklingen med ett ökande antal kommuner som erbjuder omsorg under kvällar, nätter och helger är positiv, inte minst ur jämställdhetssynpunkt. Utskottet vill även hänvisa till att statsbidrag lämnas för att stimulera kommunerna att i ökad utsträckning erbjuda omsorg under kvällar, nätter och helger. Utskottet vill också hänvisa till skollagens bestämmelser om att barn ska erbjudas förskola om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola, vilket enligt förarbetena till skollagen innebär att dessa barn ska erbjudas förskola oavsett om de har fyllt ett år eller inte. Utskottet anser att gällande lagstiftning är väl avvägd i detta avseende. Därmed avstyrks motionerna 2022/23:114 (M), 2022/23:616 (S), 2022/23:1189 (S), 2022/23:1718 (S), 2022/23:1741 (S), 2022/23:2128 (S) yrkande 36 och 2022/23:2277 (MP) yrkande 44.

När det gäller yrkandet om att införa visst undantag från rätten till förskola vid extraordinära händelser vill utskottet hänvisa till att lagen (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid trädde i kraft i mars 2020. Utskottet anser att bestämmelserna är väl avvägda. Därmed avstyrks motion 2022/23:1023 (SD) yrkande 13.

När det gäller frågan om att utreda obligatoriet för kommuner att erbjuda förskola till barn med en förälder som är föräldraledig med barnens yngre syskon anser utskottet att gällande rätt är väl avvägd och avstyrker därför motion 2022/23:421 (SD).

Pedagogisk omsorg m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om pedagogisk omsorg m.m.
Jämför reservation 10 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8 bör regeringen i syfte att förbättra förutsättningarna för den pedagogiska omsorgen borde överväga nationella riktlinjer för densamma. Denna form av

omsorg är enligt motionärerna ett viktigt alternativ till den traditionella förskolan. Det finns dock behov av att inrätta nationella riktlinjer som tar fasta på jämförbara krav på hur den pedagogiska omsorgen ska bedrivas och att verksamheten ska erbjuda likvärdiga möjligheter oavsett var omsorgen bedrivs.

Enligt motion 2022/23:2046 av Mikael Oscarsson (KD) bör barnomsorgspengen vidgas till att även gälla omsorg om enbart det egna barnet.

Bakgrund och gällande rätt

Pedagogisk omsorg

Pedagogisk omsorg kan bedrivas i kommunal eller enskild regi och erbjuds som alternativ till förskola eller fritidshem för barn i åldern ett till tolv år. Pedagogisk omsorg kan vara verksamhet där barn tas om hand i personalens eget hem eller olika flerfamiljslösningar. Pedagogisk omsorg kan även bedrivas i en särskild lokal.

Kommunen ska sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg om barnets vårdnadshavare önskar det. Kommunen ska ta skälig hänsyn till vårdnadshavarnas önskemål om verksamhetsform (25 kap. 2 § första stycket skollagen).

Den 1 januari 2023 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär tydligare och utökade krav på den pedagogiska omsorgen (prop. 2021/22:78, bet. 2021/22:UbU21, rskr. 2021/22:370). Syftet med de nya bestämmelserna är att stärka kvaliteten och likvärdigheten i den pedagogiska omsorgen. Verksamheten ska, enligt 25 kap. 2 § andra stycket skollagen, förbereda barnen för utbildning inom skolväsendet och ska i samarbete med hemmen främja barns allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Huvudmannen för den pedagogiska omsorgen är skyldig att se till att ett barn som har behov av det ges särskilt stöd i sin utveckling. Vidare ska personalen ges möjlighet till kompetensutveckling (25 kap. 7 §). Varje huvudman ska systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp, utveckla och utvärdera verksamheten (25 kap. 8 §). En kommun ska också efter ansökan pröva om en enskild ska godkännas som huvudman för en pedagogisk omsorg som ska bedrivas i kommunen (25 kap. 10 §).

I takt med att en allt större andel barn går i förskolan har andelen barn i pedagogisk omsorg minskat. Andelen av alla barn i åldern ett–fem år som var inskrivna i pedagogisk omsorg var 1,3 procent under 2021. Andelen har stadigt minskat under flera år. Fem år tidigare uppgick andelen till 2,0 procent. Antalet barn i åldern ett–tolv år som hösten 2021 var inskrivna i pedagogisk omsorg var 8 752, att jämföra med 12 551 hösten 2016. Det fanns ingen större skillnad mellan andelen flickor och pojkar som var inskrivna i pedagogisk omsorg 2021(prop. 2022/23:1 utg.omr. 16 s. 46).

Bidrag för pedagogisk omsorg som erbjuds istället för förskola eller fritidshem

Sedan den 1 juli 2009 är kommunerna skyldiga att förutom till förskolor och fritidshem även lämna bidrag till godkända former av pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem, den s.k. barnomsorgspengen (prop. 2008/09:115, bet. 2008/09:UbU11, rskr. 2008/09:220). Bidraget regleras i 25 kap. 10–16 §§ skollagen, se ovan. En enskild får enligt 25 kap. 10 § godkännas som huvudman för sådan pedagogisk omsorg som avses i 2 §. I paragrafen finns bestämmelser om vilka krav en kommun ska ställa på en enskild som huvudman för pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem. Den kommun där verksamheten ska bedrivas ska efter ansökan lämna ett godkännande om

1. den enskilde har insikt i och förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten
2. den enskilde i övrigt bedöms lämplig
3. verksamheten inte innebär påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet
4. verksamheten är öppen för alla barn som en kommun ska sträva efter att erbjuda motsvarande verksamhet, med undantag för barn som hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för enligt 13 § andra stycket
5. avgifterna inte är oskäligt höga.

Godkännandet att vara huvudman ska avse verksamhet på ett visst verksamhetsställe som bedöms lämpligt. Om verksamheten ska bedrivas där någon är folkbokförd kan en sökande inte anses lämplig utan att det har gjorts en registerkontroll. Vidare får kommunen godkänna en enskild som huvudman trots att villkoret i första stycket 4 inte är uppfyllt, om det finns skäl med hänsyn till verksamhetens särskilda karaktär.

Det kommunala bidraget följer barnet till den verksamhet som föräldrarna själva väljer. Syftet med bidraget är att öka föräldrarnas valfrihet och möjlighet att välja olika former av pedagogiska verksamheter för sina barn (prop. 2008/09:115 s. 17). Föräldrar vars barn är berättigade till en plats i kommunal förskola, fritidshem eller pedagogisk omsorg kan välja en plats i en verksamhet med en enskild huvudman. När det gäller bidrag till pedagogisk omsorg, t.ex. familjedaghem, där dagbarnvårdarens egna barn ingår i barngruppen, får bidrag inte lämnas för fler av dagbarnvårdarens egna barn än de andra barn som har tagits emot. Som exempel kan anges att om en förälder själv driver ett familjedaghem och där tar hand om två egna barn måste familjedaghemmet ta emot två barn från andra familjer för att få bidrag för de båda egna barnen (prop. 2008/09:115 s. 31 f.)

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan trädde nya bestämmelser i kraft den 1 januari 2023 som innebär tydligare och utökade krav på den pedagogiska omsorgen (prop. 2021/22:78, bet. 2021/22:UbU21, rskr. 2021/22:370). Syftet med de nya bestämmelserna är att stärka kvaliteten och likvärdigheten i den pedagogiska omsorgen. Mot denna bakgrund avstyrks motion 2022/23:1023 (SD) yrkande 8.

Inte heller ser utskottet skäl till att ändra regelverket för att barnomsorgspengen även ska omfatta omsorg om enbart det egna barnet. Därmed avstyrks motion 2022/23:2046 (KD).

Reservationer

1. Övergripande förutsättningar, punkt 1 (S)

av Linus Sköld (S), Mats Wiking (S), Aylin Fazelian (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 38 och avslår motionerna

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 1, 2, 14 och 18 samt 2022/23:1719 av Johan Andersson m.fl. (S).

Ställningstagande

Alla barn ska ges goda förutsättningar att lyckas i skolan. Språket är nyckeln till all annan kunskap och förskolan spelar en avgörande roll för att alla barn ska få möjlighet till en bra start i livet. Därför ska enligt vår uppfattning varje barn och elev mötas av höga förväntningar på att lära sig god svenska och förskolans språkutvecklande arbete ska fortsätta utvecklas.

I förskolan ska alla barn möta utbildad personal som kan prata god svenska. Därför ska ett språkkrav för pedagogisk personal i förskolan införas och de anställda som behöver kompetensutveckling i svenska språket ska få det. Ett förskolelyft – motsvarande Äldreomsorgslyftet – behövs för att skapa trygga anställningar och höja kompetensen i förskolan. Anställda i förskolan som saknar utbildning om barn eller tillräckliga språkkunskaper ska kunna läsa en barnskötarutbildning eller sfi på arbetstid.

Regeringen bör överväga behovet av att genomföra ett förskolelyft under mandatperioden motsvarande Äldreomsorgslyftet för att skapa trygga anställningar och höja kompetensen i förskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

2. Övergripande förutsättningar, punkt 1 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvisst (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 18 samt avslår motionerna

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 14,

2022/23:1719 av Johan Andersson m.fl. (S) och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 38.

Ställningstagande

Förskolan ska vara en plats fri från pedagogiska experiment. Förskolan ska därför enligt vår uppfattning inte bedriva genuspedagogisk verksamhet som den ser ut i dag. Förskolan ska låta barn få vara barn, dvs. alla barn oavsett kön ska få leka med det som finns tillgängligt. Vi motsätter oss därför dagens genuspedagogik som i hög grad är inriktad på utsuddande av könstillhörighetskillnader. Pojkar ska inte utmanas att gå utanför könsstereotypa val och exempelvis tvingas leka med dockor mot sin vilja lika lite som flickor ska utmanas att mot sin vilja leka med bilar och actionfigurer. Det förekommer skillnader mellan pojkar och flickor, vilket vi anser att förskolan ska bejaka. Som konkreta exempel anser vi att ”snögubbe” inte ska ersättas av ”snöfigur” eller att ”han” eller ”hon” i en barnsång ska bytas ut till ”hen”. Inte heller ska politiska eller andra trender styra förskolepedagogiken. Regeringen bör i sitt fortsatta arbete beakta värdet av att förskolan är fri från pedagogiska experiment.

Språket är den enskilt viktigaste faktorn för lyckad integration och det är därför enligt oss av stor vikt att samtalsspråket i förskolan är svenska. Regeringen bör beakta vikten av det svenska språket i förskolan och överväga att all pedagogisk förskolepersonal ska vara certifierad i svenska språket för att få anställning. Den vuxna personalen utgör förebilder för barnen. Att tala godkänd svenska ska vara ett krav för att få anställning i svenska förskolor. En nationell språkkravmodell i svenska bör skapas och certifiering införs för pedagogisk förskolepersonal. Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att samordna kompetenserna från de olika instanserna för språktester som finns i dag. Ett enhetligt, nationellt standardiserat system för språktester och för certifiering enligt nivå C1 bör skapas och införs för pedagogisk förskolepersonal.

Utvecklingen i förskolan befinner sig i otakt med de allt högre ambitionerna samtidigt som allt färre i personalen är utbildade för sitt arbete och arbetssituationen blir allt mer pressad. I enlighet med flertalet forskare och pedagoger anser vi att det – mer än 50 år efter den historiska Barnstugeutredningen – är hög tid att tillsätta en utredning om den svenska förskolan med uppdraget att göra en grundläggande genomgång av önskvärda och faktiska förutsättningar för en förskola värd namnet över hela landet. Regeringen bör i sitt fortsatta arbete överväga att tillsätta en utredning om förskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

3. Kvalitet i förskolan, punkt 2 (S, MP)

av Linus Sköld (S), Mats Wiking (S), Aylin Fazelian (S), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 39 och

avslår motionerna

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13,

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 10 och 17,

2022/23:1482 av Gunilla Svantorp m.fl. (S),

2022/23:1506 av Jim Svensk Larm m.fl. (S) och

2022/23:1734 av Christian Carlsson (KD).

Ställningstagande

Stora resurstillskott har tillförts förskolan, inte minst för att minska barngruppernas storlek. Enligt Skolverkets statistik är barngrupperna i dag de minsta sedan 1992. Sedan 2022 viktas också statliga resurser till förskolan socioekonomiskt för att mer resurser ska gå till de förskolor där behoven är som störst. Statsbidragen för kvalitetssäkrande åtgärder och statsbidraget för mindre barngrupper i förskolan har slagits samman till ett riktat bidrag för förskolan som 2022 omfattade 1,7 miljarder kronor. Därmed har administrationen minskat samtidigt som huvudmännen ges bättre möjligheter att anpassa kvalitetshöjande insatser inom förskolan utifrån sina förutsättningar.

Högerregeringen föreslår nu att ta bort villkoret för statsbidraget att den som söker och får statsbidraget också ska sträva efter Skolverkets riktmärke om lämplig storlek på barngrupperna. Detta skulle minska styrningen mot

minskade barngrupper i förskolan. Vi eftersträvar att alla barn ska få gå i en förskola av hög kvalitet med små barngrupper. Det är viktigt att den nationella styrningen av förskolan fortsatt bidrar till detta.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

4. Kvalitet i förskolan, punkt 2 (V, C)

av Samuel Gonzalez Westling (V) och Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 13 och
avslår motionerna

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkandena 10 och 17,

2022/23:1482 av Gunilla Svantorp m.fl. (S),

2022/23:1506 av Jim Svensk Larm m.fl. (S),

2022/23:1734 av Christian Carlsson (KD) och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 39.

Ställningstagande

Barnen måste kunna lita på att det finns vuxna som ser dem. En av utmaningarna för att säkra den pedagogiska verksamheten är barngruppernas storlek och bristen på utbildad personal. Vi ser också ett behov av att se över det riktmärke från Skolverket som sätter gränser för hur många barn det får vara i en barngrupp. Det borde istället vara ett riktmärke för hur många barn varje utbildad personal får ha ansvar för. Det ger den pedagogiska verksamheten möjlighet att formas utifrån egna förutsättningar och vad som är bäst för barnen på just den förskolan. Genom ändringar i styrdokumenterna ska huvudmännens ansvar för att sträva mot riktmärket tydliggöras. Huvudmännen måste också få stöd i att nå riktmärket och deras arbete ska följas upp. För att det ska vara möjligt behöver fler förskollärare utbildas och det måste bli lättare för barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare medan de jobbar i förskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

5. Deltagande i förskola m.m., punkt 3 (S)

av Linus Sköld (S), Mats Wiking (S), Aylin Fazelian (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 35 och avslår motionerna

2022/23:421 av Staffan Eklöf (SD),

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 12,

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13 och

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 13.

Ställningstagande

Den socialdemokratiskt ledda regeringen vidtog flera åtgärder för att fler barn ska gå i förskolan. Att gå i förskola ger positiva effekter på barns utveckling. Den 1 juli 2023 blir det obligatoriskt för hemkommunen att erbjuda förskola till barn som har bott i Sverige kort tid eller som har vårdnadshavare som har bott i Sverige kort tid. Varje kommun blir skyldig att ta kontakt med vårdnadshavare till de barn som inte har en plats i förskola inför hösten det år barnet fyller tre år för att informera om förskolans syfte och barnets rätt till förskola. Barn som har bott i Sverige kort tid, eller som har vårdnadshavare som har bott i Sverige kort tid, ska erbjudas plats i en förskola även i de fall då vårdnadshavarna inte har sökt förskoleplats. Kommunerna ska också sträva efter att aktivt erbjuda plats till andra barn som har behov av förskola för sin språkutveckling.

Barnens behov av förskola blir inte mindre för att föräldrarna råkar vara arbetslösa eller föräldralediga. För att fler ska få möjlighet att ta del av förskolan vill vi på sikt införa allmän förskola från två års ålder med ett automatiskt erbjudande om förskoleplats från kommunen, med möjlighet att tacka nej.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

6. Deltagande i förskola m.m., punkt 3 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13 och
avslår motionerna
2022/23:421 av Staffan Eklöf (SD),
2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 12,
2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 13 och
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 35.

Ställningstagande

I början av 2020 drabbades Sverige och världen av en pandemi på grund av covidvirus. Samtidigt som Folkhälsomyndigheten uppmanade till distansering och att stanna hemma vid minsta symtom var landets förskolor tvingade att fortsätta att ta emot barn minst 15 timmar per vecka i enlighet med rådande lagstiftning. Vi föreslår att rätten till förskola om 15 timmar per vecka för barn vars vårdnadshavare är arbetssökande eller föräldralediga, vilket regleras i 8 kap. 6 § skollagen, tillfälligt och på initiativ av huvudmannen inte ska kunna tillämpas under en tid. Ett dylikt beslut ska kunna gälla så länge det råder allmän smittspridning enligt Folkhälsomyndigheten och/eller så länge som Arbetsförmedlingen har paus för aktivitetsrapportering för arbetssökande och bedriver utbildning och andra gruppaktiviteter på distans. Detta innebär att friska barn som normalt vistas på förskolan upp till 15 timmar per vecka (eller mer i de fall huvudmannen lokalt har beslutat om längre vistelsetid) till vårdnadshavare som är arbetssökande eller föräldralediga i stället stannar hemma, vilket innebär ett minskat tryck på barnomsorgen och en minskad risk för smittspridning. Undantag gäller som vanligt för exempelvis barn med speciella behov, vårdnadshavare med funktionsvariation m.m. i samråd med huvudmannen. Regeringen bör i sitt fortsatta arbete beakta undantag från rätten till förskola vid extraordinära händelser.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

7. Deltagande i förskola m.m., punkt 3 (C, MP)

av Camilla Hansén (MP) och Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 12 och

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 13 och

avslår motionerna

2022/23:421 av Staffan Eklöf (SD),

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 13 och

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 35.

Ställningstagande

För att utjämna livschanser och ge fler barn en bra start behöver vi en likvärdig förskola av hög kvalitet. Både förskola och fritis bidrar till att utjämna livschanser och ökar möjligheten att klara skolan. De barn som skulle ha allra mest nytta av förskolan och fritidshemmet får inte denna möjlighet fullt ut. Det skapar en ojämlik start i livet – och är ett hinder för integrationen.

Idag varierar rätten till förskola beroende på om föräldrarna arbetar eller inte. Exempelvis har barn till föräldrar som lever på försörjningsstöd inte rätt till förskola lika många timmar som barn vars föräldrar arbetar. För att nå de mest utsatta familjerna bör rätten till den allmänna förskolan utökas så att det erbjuds till barn från två år, och att avgiften bör sänkas i linje med det.

Att öppna dörren och tidigt erbjuda en plats för fler barn är viktigt för barnens utveckling men möjliggör också ett mer jämställt familjeliv, där såväl utrikes som inrikes födda ges möjlighet att kombinera ett närvarande föräldraskap med ett fungerande arbetsliv. Förutom utökad rätt till förskola behöver kunskap och information om förskolans verksamhet bättre än idag nå ut till alla familjer. Genom att kommunen nu måste arbeta med uppsökande verksamhet kan familjer med sämre förutsättningar få bättre information och kunskap om förskolans uppdrag och verksamhet.

Fritis har ett utvidgat kompensatoriskt uppdrag, eftersom det ska kompensera för sådant som kanske inte finns i det egna hemmet och ge barn möjlighet att utveckla de förmågor som krävs för att kunna tillgodogöra sig utbildning.

Regeringen bör se över hur fler barn kan få rätt till förskola och fritidshem, oavsett föräldrars livssituation, för att stärka tidiga insatser och öka likvärdigheten i utbildningsväsendet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

8. Förutsättningar för att utveckla förskolan, punkt 4 (S, V, MP)

av Linus Sköld (S), Mats Wiking (S), Aylin Fazelian (S), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S), Niklas Sigvardsson (S) och Samuel Gonzalez Westling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 36 och

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 44 och
avslår motionerna

2022/23:114 av Saila Quicklund (M),

2022/23:616 av Jim Svensk Larm (S),

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 16,

2022/23:1189 av Teresa Carvalho och Johanna Haraldsson (båda S),

2022/23:1718 av Johan Andersson m.fl. (S),

2022/23:1741 av Laila Naraghi (S) och

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 12.

Ställningstagande

För en jämställd arbetsmarknad krävs en bra barnomsorg. Idag ser tillgången till barnomsorg på obekvämt arbetstid olika ut i landets kommuner. Vi vill att barnomsorg på kvällar, nätter och helger ska finnas för dem som behöver det.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som anförs ovan.

9. Förutsättningar för att utveckla förskolan, punkt 4 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 16 och

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C) yrkande 12 och

avslår motionerna

2022/23:114 av Saila Quicklund (M),
2022/23:616 av Jim Svensk Larm (S),
2022/23:1189 av Teresa Carvalho och Johanna Haraldsson (båda S),
2022/23:1718 av Johan Andersson m.fl. (S),
2022/23:1741 av Laila Naraghi (S),
2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 36 och
2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 44.

Ställningstagande

Genom att kommunerna arbetar med uppsökande verksamhet kan familjer med sämre förutsättningar få bättre information och kunskap om förskolans uppdrag och verksamhet. Det är också ett sätt att nå nyanlända föräldrar och erbjuda dem möjligheten att gå till en integrationsförskola, där ordinarie förskoleverksamhet bedrivs parallellt med sfi-undervisning för föräldrarna. Konceptet med integrationsförskolor där föräldrarna studerar svenska i anslutande lokaler till förskolan bör utvecklas i Sveriges samtliga kommuner.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

10. Pedagogisk omsorg m.m., punkt 5 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 8 och
avslår motion

2022/23:2046 av Mikael Oscarsson (KD).

Ställningstagande

Ett alternativ till förskolor är pedagogisk omsorg. Trots att denna form av omsorg är ett viktigt alternativ till den traditionella förskolan är den inte uppmärksammas i samma utsträckning som förskolan. En problematik är det professionella dilemmat, eftersom verksamheten oftast drivs i personalens eget hem, samt frågeställningar om huruvida verksamheten verkligen kan beskrivas som pedagogisk. Utgångspunkten ska alltid vara barnets bästa. Alla barn är inte redo att vid exempelvis ett års ålder möta omvärlden i en större barngrupp med begränsad uppmärksamhet. Därför är enligt vår uppfattning pedagogisk omsorg vid sidan av förskola eller hemmavistelse ett viktigt alternativ för att upprätthålla valfrihet för varje barn. Det finns därför behov

av att inrätta nationella riktlinjer som tar fasta på jämförbara krav på hur den pedagogiska omsorgen ska bedrivas och verksamheten ska erbjuda likvärdiga möjligheter oavsett var omsorgen bedrivs. Enligt Skolverket ska förskolans läroplan vara vägledande. Den är alltså inte bindande för pedagogisk omsorg. Skollagen tar i 25 kap. upp vissa premisser som ska gälla pedagogisk omsorg. Det finns allmänna råd för pedagogisk omsorg daterade 2012, vilka förmedlas via Skolverket. Råd är bra men otillräckliga. Mer likvärdiga möjligheter behöver ges. I enlighet med en av slutsatserna i Utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg (U 2018:08) anser vi att de allmänna råd som Skolverket ger ska förtydligas och göras om till föreskrifter av närmast berörd myndighet. Valfriheten och mångfalden ska värnas och vi motsäger oss ett etableringsstopp för pedagogisk omsorg och menar att framtida verksamhet istället ska ha tydligare regelverk att förhålla sig till. Regeringen bör i sitt fortsatta arbete överväga nationella riktlinjer för den pedagogiska omsorgen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

Särskilt yttrande

Kvalitet i förskolan, punkt 2 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD) anför:

Vi avstår från att reservera oss i fråga om motion 2022/23:1023 yrkandena 10 och 17 men vill i ett särskilt yttrande framföra följande. Sverige har en väl fungerande barnomsorg, men vardagen för den personal som varje dag arbetar för att våra barn ska ha kontinuitet i omsorgen och vara trygga lämnar dock en del övrigt att önska genom ökat antal sjukskrivningar, utbränd personal och hög personalomsättning. Förskolepersonal har gått samman i Förskoleupproret - ett nätverk över hela landet för att tillsammans kämpa för förbättrade villkor, bättre arbetsmiljö och förbättrad arbetssituation.

Vi vill se större fokus och fler insatser i fråga om personalens förutsättningar. För att förbättra miljön för både barn och personal måste t.ex. ljudvolymen ned och lokalerna vara anpassade till verksamheten genom att ett minimikrav på antal kvadratmeter per barn fastställs. Det pedagogiska uterummet behöver också ses över och tillgång till friyta regleras. I Boverkets vägledning anges ett rimligt mått utifrån antalet barn till 40 kvadratmeter friyta per barn i förskolan. Den totala friytan ska helst överstiga 3 000 kvadratmeter (drygt en halv fotbollsplan) eftersom forskning visar att en barngrupp kan få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov på en gård som är mindre än så. Vi anser att Boverkets råd och rekommendationer bör fastställas som minimikrav enligt lag. Regeringen bör i sitt fortsatta arbete beakta kravspecifikationer för förbättrad arbetsmiljö och vistelsemiljö för både barn och personal i förskolan.

Vidare lider den svenska förskolan som många andra verksamheter av problem med den organisatoriska tystnaden. Offentliganställda ska känna sig trygga att delge viktig och relevant information till de lokala beslutsfattarna och snarare premieras för denna insats. Vi anser att krafttag behöver tas för att motverka den rådande tystnadskulturen inom den svenska förskolan. Regeringen bör i sitt fortsatta arbete överväga krafttag mot tystnadskulturen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:114 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorg på obekvämt arbetstid och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:421 av Staffan Eklöf (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om obligatoriet för kommuner att erbjuda förskola till barn vilkas förälder är föräldraledig med barnens yngre syskon bör tas bort eller inte och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:616 av Jim Svensk Larm (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av kommunernas ansvar för barnomsorg på obekvämt arbetstid samt hur de ekonomiska kostnaderna fördelas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:884 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur fler barn kan få rätt till förskola och fritidshem, oavsett föräldrars livssituation, för att stärka tidiga insatser och öka likvärdigheten i utbildningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ett nationellt riktmärke om antal barn per utbildad personal införs och att inspektion av förskolor bör granska huvudmannens arbete med att nå riktmärket och erbjuda stöd i exempelvis arbetet med att behålla och rekrytera förskollärare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla konceptet med integrationsförskola och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1023 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att inte tillåta politiska trender eller genusstyrande verksamhet som den ser ut i dag och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta vikten av det svenska språket i förskolan och överväga att all pedagogisk förskolepersonal ska vara certifierad i svenska språket för att få anställning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i syfte att förbättra förutsättningarna för den pedagogiska omsorgen borde överväga nationella riktlinjer för densamma och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde verka för kravspecifikationer avseende förskolebarnens vistelsemiljö och förskolepersonalens arbetsmiljö och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga ett undantag från rätten till förskola vid extraordinära händelser och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde möjliggöra informationsutbyte i fråga om orosanmälningar inom skolan och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att motverka tystnadskulturen inom förskolan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga tillsättandet av en utredning med uppdrag att göra en grundläggande genomgång av önskvärda och faktiska förutsättningar för svensk förskola och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1189 av Teresa Carvalho och Johanna Haraldsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att göra en översyn av hur en tydligare reglering av kommunernas ansvar för att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid skulle kunna se ut och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1482 av Gunilla Svantorp m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga tydligare bemanningsriktlinjer inom förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1506 av Jim Svensk Larm m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att uppnå en förskola av hög kvalitet med lagom stora barngrupper och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1718 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorg på obekvämlig arbetstid och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1719 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda förutsättningarna för att införa skyddad yrkestitel för barnskötare och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1734 av Christian Carlsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en statlig utredning om ett tak för barngruppernas storlek i förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1741 av Laila Naraghi (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till barnomsorg på obekvämlig arbetstid och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1880 av Jonny Cato m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla konceptet med integrationsförskola och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen för att stärka tidiga insatser och öka likvärdigheten i utbildningsväsendet bör se över hur fler barn kan få tillgång till förskola och fritidshem, oavsett föräldrars livssituation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2046 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnomsorgsavgiften också ska gälla för vård av egna barn och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2128 av Åsa Westlund m.fl. (S):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på sikt införa allmän förskola från två års ålder och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnomsorg på kvällar, nätter och helger ska finnas för dem som behöver, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av att genomföra ett förskolelyft under mandatperioden motsvarande Äldreomsorgslyftet för att skapa trygga anställningar och höja kompetensen i förskolan och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätthålla styrningen mot minskade barngrupper i förskolan och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2277 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa tillgänglig barnomsorg även på kvällar, helger och nätter och tillkännager detta för regeringen.